

Opettajan oikeudet, vastuut ja velvollisuudet Kajaani 30.1.2020

Erkki Mustonen
Johtava lakimies, VT, KM
OAJ

Päivän aiheita

- Kodin ja koulun välinen yhteistyö
- Epäasiallinen viestintä ja kunnianloukkaus
- Kantelut
- Opas: Haastavat tilanteet arjen työssä
- Vastuun pääsäännöt
 - Leirikoulut ja retket
 - Turvallinen uinninopetus
- Koulun ohjantamiskeinot
- Ilmoitusvelvollisuuksista
- Rikosilmoitukset ja sovittelu
- Oikeusturvavakuutus ja jäsenpalvelut

Kodin ja koulun välinen yhteistyö

- Koulutusta koskeva lainsäädäntö edellyttää yhteistyötä lasten ja nuorten huoltajien kanssa
- Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä on annettava riittävän usein tietoa oppilaalle ja hänen huoltajalleen
- Yhteistyötä varten tulee olla laadittuna koulukohtainen toimintamalli
- Toimintamallista tulee tiedottaa huoltajia
- Opettaja ja rehtori toimii oikein, mikäli noudattaa tätä hyväksyttyä toimintamallia

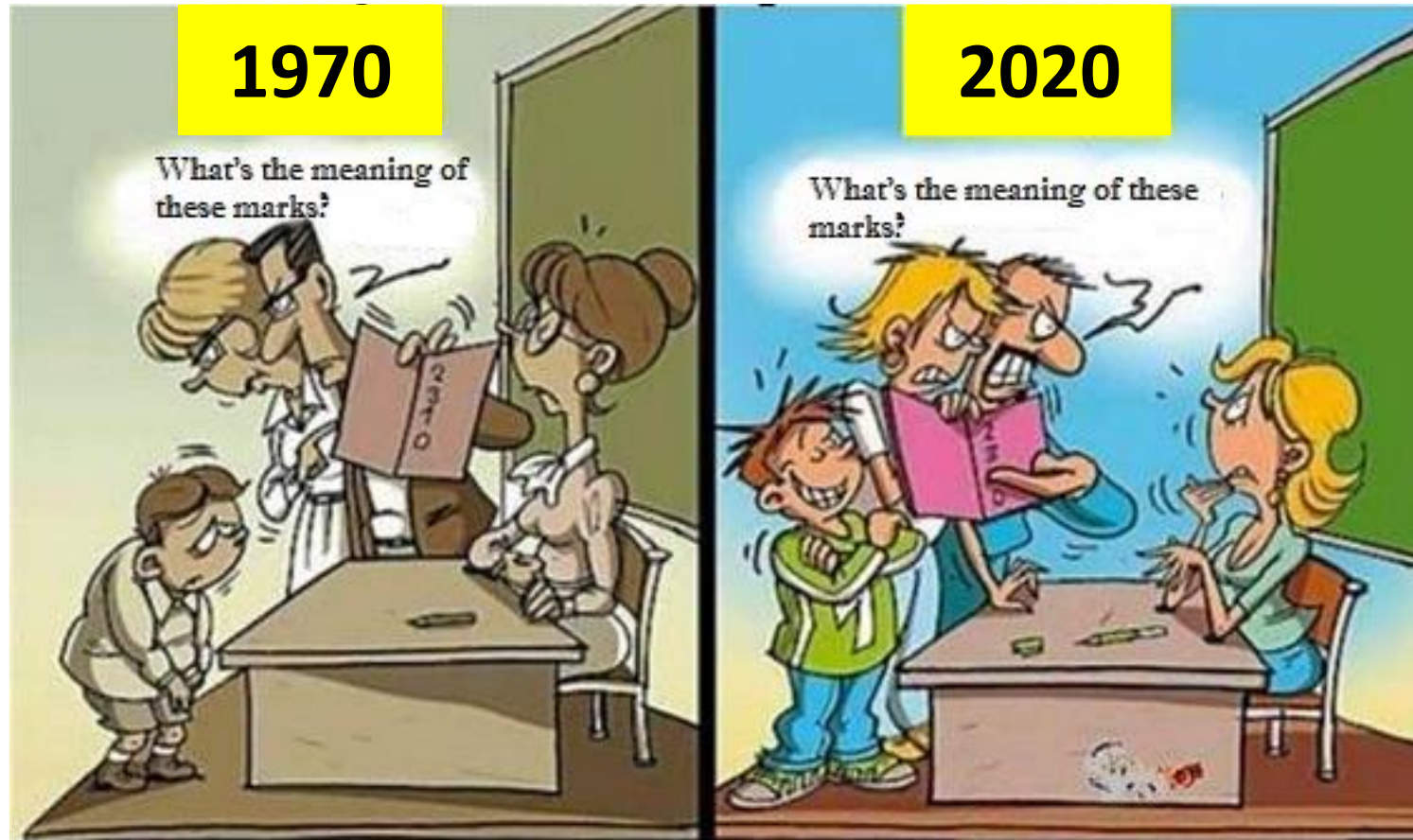
Kodin ja koulun välinen yhteistyö

- Koulun tehtävä on tiedottaa oppilaiden vanhemmille niistä keinoista, joilla vanhemmat voivat ottaa yhteyttä opettajiin
- Näitä keinoja voivat olla mm. Wilma-/Helmi-järjestelmä, koulun yleinen puhelinnumero ja työsähköposti
- Opettaja ei ole velvollinen antamaan henkilökohtaista puhelinnumeroa huoltajille
- Salassa pidettävien asioiden osalta tulee käyttää suojattua sähköpostia
 - Aluehallintoviraston kanteluratkaisu liittyen opettajan tavoitettavuuteen (ISAVI-2010-00775/OP-13): Avi totesi päätöksessään, että opetushenkilökunnalle ei ole asetettu yleistä velvollisuutta päivystää oppilaiden vanhempien puheluita työajan ulkopuolella kaikkina viikonpäivinä ja vuorokauden aikoina

In 50 years a lot has changed in school

Haastavat huoltajat

- Huoltaja ei voi vaatia omalle lapselleen erityistä kohtelua
- Kodin ja koulun välistä yhteistyötä tehdään samojen käytäntöjen mukaan kaikkien huoltajien kanssa
- Opettajalla on työturvallisuuslain nojalla oikeus turvalliseen työskentely-ympäristöön
- Mikäli haastavat huoltajat kuormittavat liikaa opettajaa, kannattaa opettajan ottaa tämä esille oman esimiehen kanssa
- Työnantaja on velvollinen puuttumaan asiaan ja selvittämään, miten työn kuormittavuutta saadaan vähennettyä ja yhteistyö huoltajien kanssa toimimaan
- Tarvittaessa yhteys työsuojeluun ja työterveyshuoltoon

Epäasiallisesti käyttäytyvät huoltajat

- Mikäli on epäily, että huoltaja voi käyttäytyä epäasiallisesti, uhkaavasti tai jopa väkivaltaisesti, kannattaa varmistaa, että huoltajapalaverissa on useampi kuin yksi koulun edustaja mukana
- Jos aihetta ilmenee, niin tulee olla yhteydessä poliisiin
- Koulun turvallisuussuunnitelmassa tulee olla selkeät ohjeet erilaisten uhka- ja vaaratilanteiden osalta ja henkilöstö tulee perehdyttää toimintatapoihin

Epäasiallinen viestintä ja kunnianloukkaus

- Opetustehtävässä toimiva ei voi jättää lukematta työtehtäviin liittyviä viestejä
- Viestit tulee aina käydä läpi ja selvittää, onko niissä esimerkiksi opetuksen järjestämiseen liittyviä tietoja tai kysymyksiä
- Hyvään hallintotapaan kuuluu, että viranomaisen lähtökohtaisesti vastaa kaikkiin riittävän selkeisiin ja ymmärrettäviin yhteydenottoihin
- Vastaamisvelvollisuus ei koske asiattomia ja lähinnä mielenilmaisuksi katsottavia yhteydenottoja, joihin lähettäjä ei selvästikään odota vastausta

Epäasiallinen viestintä ja kunnianloukkaus

- Jos viesteissä arvostellaan opetustehtävässä toimivan menettelyä viran/tehtävän hoidossa, ei kysymyksessä yleensä ole kunnianloukkaus
- Julkisen viran- tai toimenhaltijan on siedettävä ankaraakin työhönsä kohdistuvaa asiallista arvostelua
- Sallittuna arvosteluna voidaan pitää esimerkiksi huoltajien opettajan opetukseen tai toimintaan kohdistuvaa arvostelua (opetusmenetelmät, arviointi ja kurinpitotoimet)
- Kunnianloukkaus voi kuitenkin olla mahdollinen, jos arvostelu tai valheellisten tietojen levittäminen kohdistuu henkilökohtaisiin ominaisuuksiin tai yksityiselämän piiriin kuuluviin asioihin, esim. terveydentila, sukupuoli suuntautuneisuus, ulkonäkö tai etninen tausta

Toimintaohjeita liittyen epäasialliseen viestintään:

- Kirjaa, tulosta tai tallenna epäasiallisena kokemasi viestit, sivusto, kellonaika ja päivämäärä sekä kaikki mahdolliset tiedot viestin tekijästä
- Kerro asiasta esimiehelle ja työsuojeluvaltuutetulle
- Vaadi tekijää/ylläpitäjää poistamaan loukkaava aineisto
- Miettikää yhdessä esimiehesi kanssa mahdolliset jatkotoimet:
 - Tutkintapyynnön tekeminen poliisille
 - Koulun/oppilaitoksen kurinpitokeinojen soveltuminen, koulupoliisi
 - Yhteydenotto oppilaaseen/opiskelijaan/huoltajaan
- Tarpeen mukaan yhteys OAJ:n lakimiehiin

Kantelut

- Kanteluita voi tehdä viranomaisille, jotka valvovat viranomaistoiminnan laillisuutta
- Näitä viranomaisia ovat muun muassa aluehallintovirastot (AVI), eduskunnan oikeusasiamies (EOA) sekä oikeuskansleri (OKA)
- Opetustoimen osalta kanteluita on tehty muun muassa
 - maksuttomasta perusopetuksesta
 - leirinkoulujen järjestämisestä
 - kurinpitotoimista
 - kiusaamistilanteiden hoitamisesta
 - arvioinneista

Hyvä muistaa kanteluista

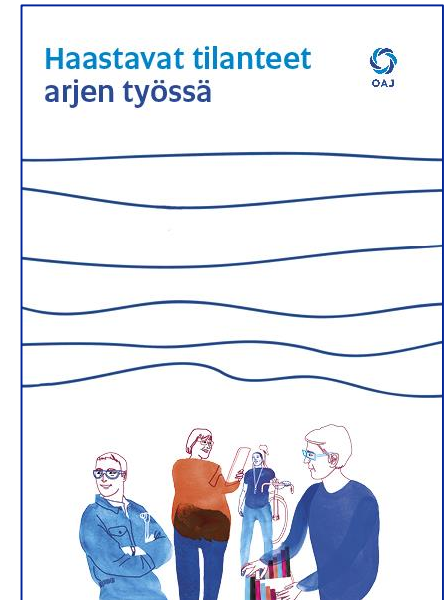
- Erityisesti AVI yleensä ottaa asian selvitykseen, ellei ole selvää, että kantelu on täysin aiheeton
- Jos AVI pyytää koulutuksenjärjestäjältä vastausta tehtyyn kanteluun, niin yleensä selvitykset kanteluun joutuu antamaan rehtori ja opettaja/opettajat
- Vastaukset kannattaa laatia huolellisesti ja asianmukaisesti keskittyen vain niihin kysymyksiin, joita kantelu koskee
- Se, että AVI, EOA tai OKA selvittää asiaa koulutuksenjärjestäjältä, rehtorilta ja opettajalta, ei ole vielä merkki siitä, että asiassa olisi välttämättä toimittu virheellisesti
- Kantelupäätös ei johda kantelun alaisen päätöksen muuttamiseen vaan esimerkiksi kehotukseen toimia vastaisuudessa toisella tavalla tai muistutukseen lain sisällöstä ja velvoitteista

Opas: Haastavat tilanteet arjen työssä

- Yhteistyö huoltajien kanssa
 - Ulkopuoliset avustajat huoltajapalaverissa
 - Palaverissa käytyjen keskusteluiden tallentaminen
 - Opetuksen seuraaminen
- Epäasiallisesti käyttäytyvät huoltajat
- Epäasiallinen viestintä ja kunnianloukkaus
 - Toimintaohjeita
- Kantelut
- Koulun henkilöstöstä tehdyt rikosilmoitukset
- Koulun henkilöstöön kohdistuvat rikokset
 - Toimintaohjeita
- Sovittelu
- Rehtoreita ja opettajia koskevat ilmoitusvelvollisuudet

Vastuun pääsäännöt

- Oppilas on koko koulupäivän ajan koulun toiminnassa koulun vastuulla (oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön)
- Opettajan vastuuta ei voi siirtää, vaikka tehtäviä voisikin
- Oppilaan omaan harkintakykyyn ei voi luottaa varsinkaan nuorempien oppilaiden osalta
- Jos jotakin sattuu, vastuullisia haetaan ensin opettajista ja rehtorista
- Oikeudessa ratkaisee näyttö
- Varhaiskasvatuksessa päiväkodin vastuu alkaa siitä hetkestä, kun lapsi luovutetaan henkilökunnalle ja jatkuu siihen saakka, kunnes lapsi luovutetaan takaisin lapsen hakijalle

Oppilaiden lukumäärä luokassa

- Lounais-Suomen aluehallintovirasto on ottanut kantaa perusopetuksen ryhmäkokoon
- Antamassaan päätöksessä aluehallintovirasto piti kaupungin 2. luokan 27 – 28 oppilaan opetusryhmiä niin suurina, että perusopetuslain mukainen opetussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen vaarantui
- Aluehallintovirasto huomioi päätöstä tehdessään erityisesti lasten edun, oppilaiden oikeuden oppimiseen ja turvalliseen oppimisympäristöön
- Vaikka opetusryhmille oli kohdennettu tukitoimia, ei niitä voitu aluehallintoviraston mukaan pitää riittävinä opetuksen laadun turvaamiseksi

Kantelu koskien lapsen hakemista päiväkodista

- Kaupungin päivähoidon turvallisuussuunnitelmassa oli määritelty, että lasta varhaiskasvatuksesta hakevan henkilön tulee olla täysi-ikäinen
- Huoltaja kanteli kaupungin päätöksestä eduskunnan oikeusasiamiehelle
 - Rajoitus ei perustu lakiin
 - Se loukkaa perheen oikeuksia
 - Se ei ota huomioon erilaisia perhetilanteita tai yksilöllisiä olosuhteita

Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös

- Lain mukaan huoltajalla on oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, asuinpaikasta ja muista henkilökohtaisista asioista
- Varhaiskasvatuspalvelujen tuottaja ei voi olla luovuttamatta lasta pelkästään sillä perusteella, ettei hakija ole täysi-ikäinen
- Kaupungin päätös on ristiriidassa laissa säädettyjen huoltajan oikeuksien kanssa
- Ratkaisu tulee tehdä yhteistyössä huoltajien kanssa käyttäen tapauskohtaista kokonaisharkintaa ottaen huomioon: lapsen ikä, kehitystaso, hakijan mahdollisuus vastata lapsen turvallisuudesta, kotimatkan pituus, liikenteestä aiheutuvat riskit, liikenteen vilkkaus, lapsen terveydentila, ajankohta sekä ympäristöstä aiheutuvat uhat ja vaarat

Koulun toimintaa on:

- Vuosisuunnitelman mukainen opetus
- Siirtymiset opetuspaikoille
- Välitunnit ja muut tauot
- Retket, leirikoulut ja muu koulun järjestämä koulun ulkopuolinen toiminta
- Laissa säädettyjä kurinpitokeinoja voi käyttää vain koulun toiminnassa

Koulun toimintaa ei ole:

- Koulu- ja kotimatkat
- Hammashoitolakäynnit
- Kerhot, jos niitä ei ole merkitty koulun vuosisuunnitelmaan
- Iltadiskot
- Rahankeruu retkiin, ks. OAJ:n jäsensivut

Jäsensivut

VIRKA- JA
TYÖSUHDE

TYÖSUOJELU JA
-HYVINVOINTI

OPETTAJAN
TYÖ

ESIMIESTYÖ JA
JOHTAMINEN

JÄSENEDET

YHDISTYKSET JA
YHDISTYSTOIMINTA

URA-
PALVELUT

Opettajan vastuu täysi-ikäisistä opiskelijoista

- Lähtökohtaisesti opettajan vastuu sama kaikilla kouluasteilla
- Mitä vanhempia opiskelijoita, sitä enemmän voidaan edellyttää opiskelijan omaa harkintakykyä
- Opettajan kuitenkin aina arvioitava opetuksen turvallisuus, erityisesti silloin, kun opiskelijat opiskelevat itsenäisesti ilman opettajan valvontaa ja ohjausta
- Itsenäisen työskentelyn osalta opettajan huolehdittava
 - Vaarojen arviointi
 - Opiskelijoiden riittävä perehdytys
 - Varmistus, että opiskelijoilla riittävä osaaminen

Oppilaat apuna kalusteiden puhdistamisessa ja siirtämisessä

- Rehtori antoi opettajalle luvan käyttää ala-asteen oppilaita apunaan teknisen työn luokan kalusteiden pesemisessä ja siirtämisessä väistöopetustiloihin (sisäilmaremontti tulossa)
- Ei käytetty suojavarusteita (suojarahansikkaita/hengityssuojaimia)
- Oppilaille aiheutui terveysoireita: päänsärkyä ja huonovointisuutta
 - Yksi oppilas sai myöhemmin voimakkaan astmakohtauksen ja joutui neljäksi päiväksi sairaalahoitoon
- Etelä-Karjalan käräjäoikeuden tuomio 30.9.2016
nro R 16/819

Syytteet:

Rehtori

- Virkavelvollisuuden rikkominen
 - antaessaan opettajalle luvan laiminlöi asianmukaisista suojavarusteista huolehtimisen
- Vammantuottamus
 - huolimattomuudellaan aiheutti vähäistä vaikeamman sairaskohtauksen

Opettaja

- Virkavelvollisuuden rikkominen
 - laiminlöi osaltaan asianmukaisista suojavarusteista huolehtimisen
- Vammantuottamus
 - huolimattomuudellaan aiheutti vähäistä vaikeamman sairaskohtauksen

Vahingonkorvausvaatimukset

- Yhteisvastuullisesti rehtori ja opettaja
- Kipu, särky ja muu tilapäinen haitta 2 000 €
- Sairaala- ja sairaankuljetuskulut, lääkärinlausunnot 849,80 €
- Lääkekulujen omavastuuosuus 306,35 €
- Huoltajalle ansionmenetys 421,06 €
- Huoltajalle taloudellinen menetys 70 €
- Matkakulut ja pysäköinti 568,90 €
- Julkisen oikeusavustajan palkkio ja matkakulut 1 682,68 €

Etelä-Karjalan käräjäoikeuden tuomio

30.9.2016 nro R 16/819

- Syytteet vammantuottamuksesta ja virkavelvollisuuden laiminlyönnistä hylättiin
- Vahingonkorvausvaatimukset hylättiin ennenaikaisina
 - Syytteet koskivat huolimattomuudella aiheutettuja rikoksia, joten vaatimukset olisi pitänyt kohdistaa ensisijassa kuntaan eikä opettajaan ja rehtoriin

Käräjäoikeuden perustelut

Vammantuottamus

- Puhdistustyöllä ei syy-yhteyttä astman pahenemiseen
 - Lääkärinlausunnon perusteella syy-yhteyden olemassaoloon ei voitu lääketieteellisesti ottaa kantaa
 - Taustalla myös mm. oppilaan kuumesairaus ja osallistuminen suunnistuskilpailuun

Virkavelvollisuuden rikkominen

- Oppilaiden oikeutta turvalliseen opiskeluympäristöön ei loukattu
 - → Puhdistustyöllä kiinnekohta opetussuunnitelman tavoitteisiin teknisen työn opetuksessa

Etelä-Karjalan käräjäoikeuden tuomio

1.10.2018 nro R 17/444

- Syyttäjä ja asianomistaja valittivat tuomiosta hovioikeuteen
- Tapauksessa ilmenneen uuden näytön vuoksi hovioikeus palautti asian uudelleen käräjäoikeuteen käsiteltäväksi
- Syyttäjän syytteet
 - Tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen
 - Vammantuottamus
- Asianomistajan (oppilaan huoltajan) oma syyte
 - Työturvallisuusrikos

Etelä-Karjalan käräjäoikeuden tuomio 1.10.2018 nro R 17/444

- Opettaja ja rehtori tuomittiin tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta sakkoihin (opettaja 15 ja rehtori 30 päiväsakkoa)
- Syytteet vammantuottamuksesta ja työturvallisuusrikoksesta hylättiin
- Vahingonkorvausvaatimukset hylättiin, koska ei ollut kyse vammantuottamuksesta

Perustelut:

- Huolimattomuudesta rikottu perusopetuslain 29 §:n 1 momentin oikeussääntöä (turvallinen opiskeluympäristö)
- Rehtori ennen luvan antamista ja opettaja ennen oppilaiden käyttämistä
 - Laiminlyönyt varmistaa/tiedustella lapsilta tai heidän huoltajiltaan, ettei lapsilla ole mitään terveydellisiä esteitä ko. puhdistustoimien suorittamiseen
- Tuomio on lainvoimainen

Kanta-Hämeen käräjäoikeus

- 8. luokan oppilas sahasi teknisen työn tunnilla vannesahalla puukappaletta
- Sahaus lähti väärästä kohdasta
- Oppilaan yrittäessä korjata sahauksen aloituskohtaa, oppilaan vasemman käden kolme sormea osuivat vannesahan terään
- Sormet vaurioituivat leikkaushoitoa vaativalla tavalla
- Opettajalle syyte työturvallisuusrikoksesta, vammantuottamuksesta ja tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta

Opettajan työskentelystä

- Vannesaha oli hyväkuntoinen ja määräysten mukainen, mutta teräsuoja oli säädetty liian korkealle
- Opettaja ei ollut tarkistanut vannesahan säätöjä ennen oppitunnin alkua
- Oppilaille oli opetettu vannesahan käyttöä 7. luokalla
- Turvallisuusohjeita oli kerrattu vielä 8. luokalla
- Ennen vannesahan käyttöä oppilaan oli tullut suorittaa sitä koskeva turvallisuuskoe
- Tapahtumahetkellä opettaja istui valvontakopissa eikä valvonut vannesahan käyttöä välittömässä läheisyydessä
- Muutama oppilas oli häirinnyt vannesahalla työskennellyttä oppilasta –opettaja ei ollut puuttunut asiaan

Käräjäoikeuden tuomio

Teknisen työn opettaja tuomittiin

- Työturvallisuusrikoksesta
- Vamman tuottamuksesta
- Tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden laiminlyönnistä
- 20 päiväsakkoa, 540 €

Kaupunki

- Vahingonkorvauslain perusteella korvausvelvollinen, 4 175 €

Käräjäoikeuden perustelut

Työturvallisuusrikos

- Koulun opetustilanteessa työn ohjeistus, turvallisuus ja erityisesti opettajan valvontavelvollisuus on korostettu
- Melko vähäinenkin tuottamuksen aste riittää työturvallisuusrikoksen syyksi lukemiseen
- Opettaja ei ollut tarkistanut vannesahaa ja teräsuojan säätöä ennen oppituntia
- Opettaja oli jättänyt valvomatta, ettei sahalla työskentelevää häiritä

Käräjäoikeuden perustelut

Vamman tuottamus

- Opettajan laiminlyönnillä ja oppilaan vammojen syntymisellä selvä syy-yhteys
- Välitön valvonnan puuttuminen ja toisen oppilaan häirintä olleet syynä tapahtumaan

Tuottamuksen virkavelvollisuuden laiminlyönti

- Toiminut siinä määrin huolimattomasti, että myös tämä rikoksen tunnusmerkistö täyttyi

Onnettomuus päiväkodissa

- Alle 3-vuotias lapsi karkasi aidatulta piha-alueelta
- Lapsi löytyi läheisestä lammesta
- Lapselle jäi vähäistä vaikeampi ruumiinvamma

Raastuvanoikeus

- Päiväkodinjohtajalle tuomittiin sakkoja virkavelvollisuuksien laiminlyönnistä, ruumiinvamman ja sairauden tuottamuksesta
- Syyte pihalla ollutta lastenhoitajaa vastaan hylättiin

Onnettomuus päiväkodissa

Hovioikeus

- Käänsi päätöksen päinvastaiseksi – lastenhoitaja sakkoihin ja johtaja vapautettiin
- Kaupunki vahingonkorvausvelvollinen

Päiväkodinjohtajan kannalta oleellisia seikkoja

- Huomauttanut useita kertoja pihaportin alle jäävästä lasten mentävästä aukosta
- Merkintä talonmieskirjassa
- Johtaja tehnyt voitavansa portin korjaamiseksi

Onnettomuus päiväkodissa

Lastenhoitaja

- Salli lapsen leikkiä paikassa, johon ei ollut näköyhteyttä
- Sisälle siirryttyään ei varmistanut, että kaikki lapset mukana
- Ei voinut luottaa siihen, että lapset pysyisivät piha-alueella
- Varomattomuuttaan laiminlyönyt hänelle lastenhoitajana kuuluneen velvollisuuden valvoa lasta ja lapsen turvallisuutta

Leirikoulut ja retket

Leirikoulu on koulun toimintaa

- Opettajaa ei voi velvoittaa osallistumaan leirikouluun
- Opettajalla pedagoginen vapaus päättää, miten opetus järjestetään
- Leirikoulu tulee merkitä koulun vuosisuunnitelmaan
- Opettajan vastuu oppilaista jakamaton koko leirikoulun ajan
- Opettaja vastaa oppilaista, vaikka toimintaa ohjaisi ulkopuolinen toimija
- Oppilaalla oikeus ohjaukseen ja tukeen myös koulun ulkopuolella järjestettävässä opetuksessa
- Oppilasta ei voi jättää leirikoulusta pois ennakoitujen kurinpito-ongelmien vuoksi

Leirikoulu on koulun toimintaa

- Kohde valittava siten, että leirikoulu voidaan toteuttaa turvallisesti oppilasaines huomioden
- Retki suunniteltava huolellisesti
- Oppilaat ja huoltajat tulee sitouttaa leirikoulun sääntöihin
- Huoltajilta suostumus lapsen osallistumisesta leirikouluun
- Tulee varmistaa, että vakuutukset ovat voimassa myös leirikoulun aikana ja mitä vakuutus kattaa oppilaiden ja opettajien osalta
- OAJ:n sivuilta löytyy ohjeistusta leirikouluihin liittyen

Varojen keruu leirikoulua varten

- Perusopetuksen maksuttomuus koskee kaikkea koulun toimintaa, myös leirikouluja
- Leirikouluja voidaan tukea oppilaiden ja huoltajien yhteisesti keräämillä rahoilla, mutta varojen keruun tulee olla vapaaehtoista
- Oppilaalla tulee olla mahdollisuus osallistua leirikouluun, vaikka hän ei olisi osallistunut rahan keräämiseen
- Suositus on, että huoltajat hoitavat rahankeräyksen, eikä koulu ole siinä mukana
- Varojen keräämisen ja käytön periaatteet on hyvä sopia huoltajien ja koulun kanssa

Kantelupäätös opetuksen maksuttomuudesta

- Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen
- Peruskoulussa ei voida järjestää teemapäiviä, johon sisältyy maksullista toimintaa
- Perusopetuslain vastaista on järjestää esim. koulun liikuntapäivä niin, että siellä on seuraavat vaihtoehdot:
 - Pulkkamäki ja hiihto (ilmainen oppilaille)
 - Laskettelupäivä (kulut 30 €)
- Maksulliset retket
 - Perusopetuksen tulee olla oppilaille ilmaista
 - Koulutuksenjärjestäjä vastaa kuluista (riittävät resurssit)
 - Voidaan kerätä maksuja esim. teatteriin, mutta rahan keräämiseen osallistumisen tulee olla vapaa-ehtoista ja saadut varat tulee käyttää kaikkien oppilaiden hyväksi riippumatta siitä, ovatko kaikki oppilaat tai vanhemmat osallistuneet varojen keräämiseen

Leirikouluohjeita toiselle asteelle

- Opiskelijoilta voidaan periä rahaa leirikoulun kuluihin
- Opettaja vastuussa opiskelijoista leirikoulun aikana kuten peruskoulussa 24/7
- Arvioi aina leirikoulutoiminnan turvallisuus
- Arvioi etukäteen huomioiden opiskelijoiden ikä, millaista valvontaa opiskelijat tarvitsevat leirikoulun aikana
- Jos opiskelijat liikkuvat osittain ilman valvontaa, huomio vastuukysymykset ja pyydä alaikäisten huoltajilta kirjallinen suostumus

Turvallinen uimaopetus

Turvallinen uimaopetus

- OPH, Kuntaliitto, OAJ ja Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ovat yhteistyössä laatineet ohjeet turvallisen uimaopetuksen järjestämiseksi
- Päivitetty opas ilmestyy keväällä 2020
- Vuosisuunnitelmaan merkitty uinninopetus on koulun toimintaa ja oppilas on tuolloin koulun vastuulla samalla tavalla kuin muussakin opetuksesta (oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön)
- Myös matkat koululta uimahallille ja uimahallilta koululle on normaalia koulun toimintaa (opettaja vastaa, että liikkuminen tapahtuu turvallisesti)

Opettajan vastuu uimaopetuksesta

- Opettaja vastaa kokonaisuutena uimaopetuksen turvallisesta järjestämisestä myös silloin, kun varsinaisesta uimaopetuksesta huolehtii uimaopettaja ja paikalla on myös uimahallin valvontahenkilökuntaa
- Opettajan on oltava koko uimaopetuksen ajan läsnä valvomassa oppilaita altaan reunalla (riittävä valvonta)
- Oppilaan oikeus tukitoimiin ja esimerkiksi avustajapalveluihin koskee myös koulun ulkopuolella tapahtuvaa opetusta
- Uimaopetusta suunniteltaessa otettava huomioon altaiden sijoittelu, suihkuava vesi, mahdolliset muut uimarit ja uimahallin valvontahenkilöstö (=vaarojen arviointi)

Ohjeita uimaopetukseen

- Rehtori velvollinen huolehtimaan, että on riittävästi valvojia sekä tytöille että pojille
- Opettaja vie oppilaat pukuhuonetoista sovittuun paikkaan, josta uinninopettaja ottaa ryhmän haltuun
- Oppilaita ei saa päästää allastiloihin yksitellen tai antaa heidän siirtyä omin päin altaalle
- Opetuksen päättyessä varmistettava, että kaikki oppilaat poistuvat allastiloista yhtä aikaa
- Oppilaan vammasta tai sairaudesta johtuvista rajoituksista tulee ilmoittaa uimaopettajalle
 - Terveystiedot ovat salassa pidettäviä tietoja, joten huoltajilta on pyydettävä lupa ennen näiden tietojen antamista uimaopettajalle

Uimahallionnettomuus

- Kolme opettajaa oli toista kertaa 30 oppilaan kanssa uimaopetuksessa uimahallissa
- Oppilaat olivat 1. ja 2. luokan oppilaita, joista osa osasi uida ja osa ei
- Oppilaiden uimataito oli selvitetty ennen uimaopetusta
- Lapsille oli annettu ohjeet menettelytavoista ja käyttäytymisestä peseytymis-, pukeutumis- ja saunatiloissa sekä allasalueella
- Uimahallissa lastenallas, terapia-allas ja isoallas
- Oppilaille oli tehty selväksi, että uimataidottomien pitää mennä lastenaltaaseen ja jonkin verran uimataitoiset saivat mennä terapia-altaaseen
- Opettajat olivat sopineet valvonta-alueista allastiloissa
- Uimaopettajat huolehtivat uimaopetuksesta

Uimahallionnettomuus

- Opettajat olivat tuoneet ryhmät saunatiloista altaalle, mutta eivät olleet kuitenkaan keränneet oppilaita yhteen jakaakseen heitä eri altaille uimataidon mukaan
- Tästä syystä oppilaat livahtivat omia aikojaan altaille
- Yksi oppilas havaittiin terapia-altaan pohjalla, mutta saatiin elvytettyä, eikä oppilaalle tullut pysyviä vammoja
- Kaikkia kolmea opettajaa syytettiin tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta

Käräjäoikeuden tuomio

- Opettajat tuomittiin tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta varoitukseen
- Käräjäoikeus katsoi, ettei vastaajien syyllisyyteen liittynyt niin suurta moitittavuutta, että heidät olisi tullut tuomita varoitusta ankarampaan rangaistukseen
- Opettajat valittivat hovioikeuteen, mutta hovioikeus ei muuttanut tuomiota

Käräjäoikeuden perustelut

- Oppilailla oikeus turvalliseen oppimisympäristöön
- Opettajien virkavelvollisuuksiin kuuluu huolehtia oppilaan turvallisuudesta uimahallilla
- Opettajat eivät voi luottaa siihen, että 1. ja 2. luokan ikäiset oppilaat toimisivat ohjeiden mukaisesti
- Opettajien on pitänyt käsittää, että altaisiin siirtymiseen liittyy vaaratekijöitä, kun oppilaiden on annettu siirtyä altaille kokoamatta heitä ensin yhteen paikkaan, josta heidät olisi voitu ohjata hallitusti uimataitonsa mukaiseen altaaseen
- Opettajat eivät järjestäneet valvontaa siten, että altaisiin meno olisi tapahtunut turvallisesti
- Uimahallin muu valvonta ei poista opettajien vastuuta siitä, että hukkumisen vaaraa ei olisi ollut

Oppilaan velvollisuudet

- Perusopetuslaki: Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäydyttävä asiallisesti
- Koulun järjestyssäännöillä edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä
- 15-vuotias nuori on rikosoikeudellisessa vastuussa
- Vahingonkorvausvelvollisuudella ei ole alaikärajaa (sovittelu)
- Huoltajilla ei lakisääteistä velvollisuutta korvata lastensa aiheuttamia vahinkoja

Syyte lievistä pahoinpitely ja virkavelvollisuuden rikkomisesta

- Koulun 9-luokan oppilailla oli vesipullot mukana koulussa
- Tarkoituksena oli suihkuttaa niillä nuorempia oppilaita (kastajaiset)
- Opettajat olivat ottaneet pulloja talteen
- Yksi oppilas ei suostunut antamaan pulloa rehtorille vaan heitti vesipullon lattialle
- Oppilas ei ollut suostunut kertoa nimeään tapahtuman selvittämistä varten
- Rehtori otti oppilasta käsivarresta kiinni ja talutti rehtorin kansliaan, jotta asia saataisiin selvitettyä
- Selvittelyssä oli mukana myös apulaisrehtori, joka tunsu oppilaan
- Kesken asian selvittelyn oppilas yritti lähteä pois kansliasta
- Rehtori ja apulaisrehtori estivät oppilaan poistamisen
- Oppilaan mukaan apulaisrehtori esti poistumisen pitämällä oppilasta kiinni ja toisella kerralla rehtori olisi vääntänyt oppilaan käden selän taakse ja vienyt oppilaan seinälle

Apulaisrehtori – päätös syyttämättä jättämisestä

Syyttäjä päätti jättää apulaisrehtoria syyttämättä virkavelvollisuuden rikkomisesta ja lievistä pahoinpitelystä

- Oppilas oli väittänyt apulaisrehtorin ottaneen häntä vyötäröstä kiinni puristamalla häntä niin voimakkaasti, ettei melkein saanut henkeä
- Apulaisrehtori kiisti syyllistyneensä tekoon ja ilmoitti, ettei ollut ottanut oppilasta vyötäröstä kiinni vaan ainoastaan ohjannut hänet kädellään takaisin tuolille istumaan
- Apulaisrehtorin mukaan hänen ei ollut tarvinnut käyttänyt tilanteessa voimaa
- Myöskään rehtori ei ollut missään vaiheessa esitutkinnassa todennut, että apulaisrehtori olisi käynyt oppilaaseen käsiksi
- Syyttäjän mukaan oppilaan kertomus ei yksistään muodosta syytteen nostamisen kannalta riittävää näyttöä

Ylivieska-Raahen käräjäoikeus tuomio 11.4.2014 nro 14/116412

- Syytteet rehtorin osalta hylättiin käräjäoikeudessa
- Syyttäjä haki, mutta ei saanut valituslupaa hovioikeuteen

Perustelut:

Perusopetuslain 35 §:n mukaan oppilaan on käyttäydyttävä asiallisesti

- Oppilaan oltava rehtorin kansliassa niin kauan kuin rehtori katsoo asian selvittelyn sitä vaativan
- Rehtori on kiinnipitämisellään pyrkinyt estämään oppilaan poistumisen ennen kuin asia oli saatu selvitettyä (oli soitettu huoltajalle ja pyydetty huoltajaa noutamaan oppilas koulusta)
- Kiinnipitoa ko. tilanteessa ei voitu pitää väkivaltana

Koulun ojentamiskeinot

Vain laissa säädettyt ojentamiskeinot mahdollisia

- Kotitehtävien suorittaminen koulun jälkeen (PO)
- Kasvatuskeskustelu (PO puuttumiskeino)
- Liatun tai epäjärjestykseen saatetun koulun omaisuuden tai tilan puhdistaminen tai uudelleen järjestäminen (kasvatuksellinen toimi, PO)
- Jälki-istunto (hiljaa istuminen/kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevat kirjalliset, suulliset tai muut tehtävät, PO)
- **Luokasta/opetustilasta poistumaan määrääminen/poistaminen**
- **Esineiden ja aineiden (kielletty, vaarallinen, häiritsevä) poisotto-oikeus**
- Tavaroiden, säilytystilojen tai vaatteiden (päällisin puolin) tarkastaminen (turvaamistoimi)
- Opiskelu-oikeuden epääminen (turvaamistoimi)
- Kirjallinen varoitus (kurinpitorangaistus–valitusoikeus)
- Määräaikainen erottaminen (kurinpitorangaistus–valitusoikeus)

Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen voimakeinoin

- Rehtorilla ja opettajalla oikeus poistaa oppilas, joka ei noudata opetustilasta poistumismääräystä tai joka ei poistu koulun alueelta saatuaan rehtorilta opiskelun epäämispäätöksen loppupäivän ajaksi
- Jos oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, oikeus käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, jotka puolustettavia ottaen huomioon oppilaan ikä, tilanteen uhkaavuus
- Poistettua perusopetuksen oppilasta ei saa jättää valvomatta
- Kirjallinen selvitys tapahtuneesta koulutuksen järjestäjälle ja ilmoitus huoltajalle, jos käytetty voimakeinoja

Häiritsevän esineen poisottaminen

- Oikeus ottaa haltuun esine tai aine, **jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista**
- Koskee vain perusopetusta
- Toimivalta rehtorilla tai opettajalla
- Jos oppilas vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi
- Ei saa käyttää voimankäyttövälineitä
- Kirjattava ja ilmoitus huoltajalle

Oikeus fyysiseen voimankäyttöön

- Rajaveto sallitun kurinpidon ja pahoinpitelyn välillä
- Oikeuskäytäntö osoittaa, että pahoinpitelyrima on matalalla
- Hätävarjelu
- Toimien tulee olla mahdollisimman passiivisia
- Maltin säilyttäminen
- Todistajien merkitys

Syyte pahoinpitelystä ja virkavelvollisuuden rikkomisesta

- Huoltajat väittivät erityisluokanopettajan pahoinpidelleen oppilasta raapaisemalla häntä
- Väitetty pahoinpitely oli tapahtunut oppitunnilla opettajan ottaessa oppilaalta kännykän pois
- Lisäksi opettajan väitettiin käyttäytyneen epäasiallisesti oppilasta kohtaan, mm. matkimalla häntä
- Oppilas kertoi tämän aiheuttaneen hänelle vatsakipuja, unettomuutta, syömishäiriöitä ja tunne-elämän häiriöitä
- Opettajan mukaan matkimisessa oppilaalle näytettiin, minkälaisen vaikutelman hän antaa istuessaan huonosti

Käräjäoikeuden tuomio ja perustelut

- Asiassa oli jäänyt näyttämättä, että opettaja olisi matkinut oppilaan puhe- ja kävelytyyliä tai olisi tahallaan kohdellut oppilasta eriarvoisesti
- Oli myöntänyt matkineensa oppilaan istumistyyliä ja käräjäoikeus piti tätä epäasiallisena, mutta ei voitu osoittaa, että matkiminen olisi aiheuttanut oppilaan terveysongelmat
- Opettajalla oikeus ottaa haltuunsa opetusta häiritsevä esine, esim. puhelin
- Mikäli oppilas ei vapaaehtoisesti luovuta esinettä, on opettajalla oikeus käyttää välttämättömiä voimakeinoja esineen poisottamiseksi
- Pahoinpitelyrikos edellyttää tahallisuutta
- Ei ollut näyttöä, että opettaja olisi syylistynyt poisottotilanteessa pahoinpitelyyn ja näin ollen syyte hylättiin

Käräjäoikeuden tuomio ja perustelut

- Ottaen huomioon erityisopetukseen liittyvät ongelmat ja haasteet, käräjäoikeus katsoi jääneen näyttämättä, että opettaja olisi tahallaan rikkonut virkavelvollisuuttaan
- Vaikka oppilaan istumisasennon matkimista ei pidetty sopivana, käräjäoikeus katsoi, että kyseinen menettely oli kokonaisuutena arvostellen vähäinen
- Syyte virkavelvollisuuden rikkomisesta myös hylättiin
- Syyttäjä valitti käräjäoikeuden tuomiosta hovioikeuteen, mutta hovioikeus ei muuttanut tuomiota

Kännykän takavarikointi oppilaan huonon käytöksen takia

- Luokanopettaja oli ollut peruskoulun oppilaiden kanssa leirikoulussa ulkomailla
- Oppilas oli käyttäytynyt museoretkellä huonosti mm. koskemalla tauluun kiellosta huolimatta
- Rangaistuksena opettaja otti oppilaalta kännykän pois ja palautti sen oppilaalle vasta seuraavana päivänä
- Oppilaan huoltaja kanteli opettajan menettelystä oikeuskanslerille

Apulaisoikeuskanslerin päätös

- Perustuslaissa säädetty omaisuuden suoja koskee myös oppilaiden matkapuhelimia
- Tästä syystä kenelläkään ei ole ilman lakiin perustuvia valtuuksia oikeutta vaatia luovuttamaan puhelimensa hallintaa
- Perusopetuslaissa on säädetty sallituista kurinpitokeinoista
- Tapauksessa ei käynyt ilmi, että oppilas olisi häirinnyt opetusta tai muiden oppimista nimenomaan häneltä haltuun otetulta kännykältä
- Oppilaaseen kohdistuvina kurinpitokeinoina olisi voitu käyttää vain perusopetuslaissa säädettyä
 - jälki-istuntoa tai kirjallista varoitusta tai oppilas olisi voitu määrätä poistumaan opetustilasta (valvonta)

Oppilaan poistaminen poikien pukuhuoneesta

- 8-luokan oppilas oli mennyt kiellosta huolimatta poikien liikuntasalin pukuhuoneeseen odottamaan oman ilmaisutaidon tunnin alkua
- Liikunnanopettaja pyysi oppilasta kolme kertaa poistumaan pukuhuoneesta, mutta oppilas kieltäytyi poistumasta
- Oppilas haistatteli ja pelleili opettajalle
- Lopulta opettaja otti oppilasta kainaloista kiinni ja alkoi poistaa tätä nostamalla käytävään
- Oppilas riehui vastaan ja piti oven karmeista kiinni estääkseen poistamisen
- Aikaisemmin oppilaalla oli todettu vaikeuksia puheen ymmärtämisessä ja oppimissuunnitelmaan oli kirjattu tieto, ettei oppilaaseen saa koskea
- Liikunnanopettaja ei ollut tietoinen tästä kirjauksesta

Asian käsittely

1. Ensin asiaa käsiteltiin koulun sisäisenä asiana
2. Huoltaja kanteli aluehallintovirastolle. Avi katsoi, ettei opettaja ollut toiminut oppimissuunnitelmaan kirjatun tavoin (ei toimenpiteitä)
3. Huoltaja teki pahoinpitelystä rikosilmoituksen poliisille. Syyttäjä teki syyttämättäjättämispäätöksen
4. Huoltaja vei asian lähestymiskieltoasiana käräjäoikeuteen ja vielä jatkovalituksena hovioikeuteen. Molemmat oikeusasteet katsoivat opettajan toiminnan perusopetuslain mukaisesti
5. Huoltajat nostivat itse rikossyytteen opettajaa vastaan käräjäoikeudessa (pahoinpitely)

Käräjäoikeuden tuomio

- Opettajalla oli perusopetuslain 36 b §:n mukaan oikeus poistaa oppilas opetustilasta, koska oppilas ei ollut noudattanut hänelle annettua poistumiskehotusta
- Koska oppilas oli vastustanut poistoa, opettajalla oli ollut oikeus käyttää perusopetuslaissa säädettyjä välttämättömiä voimatoimia
- Käräjäoikeus ei pitänyt uskottavana oppilaan väitettä siitä, että opettaja olisi poistanut hänet hupusta vetämällä, niskasta tarttumalla tai korvasta vetämällä
- Vaikka oppimissuunnitelmaan oli kirjattu ohje, että opettajan tulisi välttää oppilaan fyysistä kosketusta, perusopetuslain säännökset ovat ensisijaisia normeja tällaiseen ohjeeseen nähden
- Syyte pahoinpitelystä hylättiin

Ilmoitusvelvollisuksista

Häirinnästä ja kiusaamisesta ilmoittaminen

- Perusopetuksen opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulu- ja kotimatalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syylistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle
- Koulu- ja kotimatkat eivät kuitenkaan ole koulun toimintaa, jolloin siellä tapahtuneiden rikkeiden osalta koululla ei ole toimivaltaa määrätä rangaistuksia, eivätkä järjestyssäännöt ole tuolloin voimassa
- Suositeltavaa on, että huoltajia ohjeistetaan ratkomaan tapahtumat keskenään
- Jos koulu arvioi tarpeelliseksi, niin koulun henkilökunta voi kuitenkin tukea huoltajia tarjoamalla esimerkiksi psykologin tai kuraattorin osaamista tueksi asian selvittämiseen

Lastensuojeluilmoitus

- Lastensuojelulain mukaan opettajalla ja rehtorilla on velvollisuus tehdä viipymättä ilmoitus kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä
- Epäselvissä tilanteissa voi olla yhteydessä lastensuojeluviranomaiseen ja kysyä yleisellä tasolla asiasta ilman nimiä

Ilmoitus poliisille

- Lastensuojeluilmoituksen lisäksi opettajalla ja rehtorilla on velvollisuus tehdä ilmoitus poliisille, kun on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että alle 18-vuotiaaseen lapseen tai nuoreen on kohdistettu seksuaalirikos (esim. lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tms.) tai henkeen ja terveyteen kohdistunut rikos (esim. pahoinpitely tms.)
- Ilmoitusvelvollisuus liittyy tehtävän hoitamisessa tietoon tulleisiin seikkoihin
- Ilmoitusvelvollisuuden voi laukaista esimerkiksi tilanne, jossa lapsen käyttäytymisen, puheiden, vanhemmista saatujen tietojen tai muiden henkilöiden ilmoitusten perusteella on syytä epäillä lapseen kohdistunutta rikollista tekoa
- Epäselvissä tilanteissa voi olla yhteydessä poliisin ja kysyä yleisellä tasolla asiasta ilman nimiä

Epäily virkavelvollisuuden rikkomisesta

- Oppilaan huoltaja oli tehnyt rehtorista rikosilmoituksen väitteellä, että rehtori on laiminlyönyt tehdä lastensuojelulain 25 §:n mukaisen ilmoituksen ainakin kahdesta samojen oppilaiden välillä tapahtuneesta väkivallanteosta sosiaaliviranomaiselle ja poliisille
- Riidattomat seikat:
 - Kahden 2. luokan oppilaan välillä oli ollut kaksi välikohtausta, jossa oli käytetty väkivaltaa
 - Välituntivalvoja ei havainnut ensimmäistä tappelua, mutta ei myöskään tilanteen jälkeen havainnut oppilaissa vammoja
 - Oppilaiden opettaja ja rehtori saivat tiedon tapahtuneesta toisen oppilaan vanhemmalta seuraavana päivänä
 - Toisen tappelun välituntivalvoja oli havainnut ja ilmoittanut asiasta eteenpäin
 - Kummastakaan välikohtauksesta ei ilmoitettu rehtorin toimesta lastensuojeluviranomaisille, poliisille tai rehtorin esimiehille

Epäily virkavelvollisuuden rikkomisesta

- Itä-Uudenmaan syyttäjänviraston päätös syyttämättä jättämisestä 7.2.2017
- ”Ei olemassa todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn rehtorin syyllisyyden tueksi”
- Perustelut:
 - Lastensuojelulain 25 § esitöineen jättää hyvin avoimeksi sen, millaisissa tapauksissa lastensuojeluilmoitus tulee tehdä
 - Ilmoitusvelvollisuus riippuu ennen kaikkea siitä, kuinka vakavina koulussa sattuneita väkivallantekoja on pidettävä
 - Ilmoitusvelvollisuutta ei perusta tavanomaiset, vähäiset kahnaukset oppilaiden välillä, joihin puututaan kasvatuksellisilla tai kurinpidollisilla toimilla (kasvatuskeskustelu, jälki-istunto) ja näitä toimia voidaan pitää riittävinä
 - Vakavien väkivallantekojen kohdalla ilmoitusvelvollisuus voidaan varmuudella katsoa syntyvän

Epäily virkavelvollisuuden rikkomisesta

- Sama arviointi liittyy poliisi-ilmoituksen tekemiseen, kun otetaan huomioon se, että oppilaiden ollessa 8-vuotiaita on selvää, etteivät he ikänsä puolesta ole rikosoikeudellisessa vastuussa teoistaan
- Virkatoimintaan kuuluu harkintavallan käyttäminen liittyen sovellettavien säännösten ja määräysten sisältöön ja tulkintaan
- Tapauksessa rehtori on käyttänyt harkintavaltaansa sen osalta, onko lastensuojeluilmoitus ja/tai poliisi-ilmoitus tullut tehdä
- Rehtori on käyttänyt harkintavaltaansa säädetyissä rajoissa arvioidessaan käytössään olevien tietojen perusteella, tuleeko lastensuojeluilmoitus tai poliisi-ilmoitus tässä tilanteessa tehdä

Helsingin käräjäoikeuden tuomio 8.2.2019 nro 19/105904

- Yläkoulun epäpätevä määräaikainen opettaja oli viikonloppuisin saanut muutamalta koulun oppilaalta useampaan otteeseen seksuaalissävyytteisiä viestejä ja kuvia ja opettaja oli vastaavalla tavalla vastannut niihin
- Tiedon saatuaan rehtori oli ollut yhteydessä oppilaiden huoltajiin sekä antanut opettajalle varoituksen
- Huoltajat eivät olleet halunneet asian viemistä poliisitutkintaan
- Vastaavanlainen viestittely oli varoituksen jälkeenkin jatkunut ja rehtori oli edelleen yhteydessä huoltajiin sekä tällä kertaa myös opetusviraston lakimieheen
- Lakimies oli todennut, että rehtori voi olla asiassa yhteydessä poliisiin, mutta ei ollut sitä ehdottomasti vaatinut
- Rehtori ei ollut yhteydessä poliisiin eikä tehnyt asiasta myöskään lastensuojeluilmoitusta
- Epäpätevä opettaja tuomittiin käräjäoikeudessa rangaistukseen lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä
- Rehtori tuomittiin käräjäoikeudessa sakkoihin virkavelvollisuuksien rikkomisesta (ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti), tuomio ei ole lainvoimainen

Koulun henkilöstöstä tehdyt rikosilmoitukset

- Mikäli poliisi ottaa yhteyttä rehtoriin/opettajaan, kertoo rikosilmoituksesta ja pyytää kuulusteltavaksi, kannattaa viipymättä olla heti yhteydessä OAJ:n lakimiehiin
- Asiaa selvitetään ja katsotaan millaista tukea kyseisessä asiassa tarvitaan ja voidaan antaa
- Monissa tilanteissa asian selvittely päättyy jo poliisitutkintaan, jossa todetaan, että toiminta on ollut lain mukaista eikä mitään väitettyä rikosta ole tapahtunut

Koulun henkilöstöön kohdistuvat rikokset

- Rehtori/opettaja voi työssään joutua esimerkiksi oppilaan tai tämän huoltajan taholta tapahtuvan epäasiallisen käytöksen kohteeksi
- Kyse voi olla esim. fyysisestä väkivallasta, epäasiallisesta viestinnästä koulussa/netissä tai perättömän tiedon levittämistä
- Opetushenkilöstöön kohdistuvat pahoinpitelyrikokset ovat ns. virallisen syytteen alaisia tekoja eli poliisi on velvollinen tutkimaan asian saatuaan tiedon tapahtumasta
- Oppilas on rikosoikeudellisessa vastuussa kun hän on täyttänyt 15 vuotta
- Vahingonkorvausvelvollisuudella ei ole ikärajaa kuten rikosoikeudellisella vastuulla

Koulun henkilöstöön kohdistuvat rikokset

- Harkittaessa jatkotoimenpiteitä kannattaa huomioida kokonaistilanne; oppilaan ikä, terveydentila, kehitystaso sekä teon vakavuus
- Vakavamman väkivallan osalta tulee olla aina yhteydessä poliisiin, vaikka tekijä olisi alle 15 –vuotias
- Tällöin asia siirtyy poliisilta lastensuojeluviranomaisille
- Koulupäivän aikana tapahtuneisiin tilanteisiin on mahdollista reagoida myös koulun kurinpitokeinojen avulla
- Tilanteissa tulee muistaa myös opettajan ja rehtorin velvollisuus lastensuojeluilmoituksen tekemiseen

Miten toimin heti tapahtuman jälkeen?

Kerää todisteita näyttöä varten

- Pyydä tarvittaessa avuksi kollegasi tai muu aikuinen
- Mene lääkäriin tai terveydenhoitajan luokse heti pahoinpitelyn tai vammantuottamuksen jälkeen vammojen toteamiseksi
- Tee työsuojeluilmoitus ja ole yhteydessä työsuojeluvaltuutettuun
- Kirjoita muistiin todistajat
- Kerää mahdolliset muut todisteet. Ota esimerkiksi kuvia todisteeksi vammoista, tapahtumapaikasta ja mahdollisista tekovälineistä

Ota viipymättä yhteyttä yksikön toiminnasta vastaavaan rehtoriin

- Rehtorilla täytyy olla tieto tapahtumista
- Rehtorin on ryhdyttävä toimenpiteisiin tapauksen selvittämiseksi ja tarvittavien koulunkäynnin ja opiskelun järjestelyiden tekemiseksi (turvaamistoimet)

Ota viipymättä yhteyttä OAJ:n lakimiehiin puhelimitse tai sähköisellä lomakkeella

- Lakimiehet neuvovat ja ohjaavat asiaan liittyvien jatkotoimenpiteiden osalta

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomio

- Koulun entinen oppilas oli tullut käymään rehtorin luona ja yllättäen rehtorin huoneessa lyönyt tätä useita kertoja nyrkeillä päähän ja ylävartaloon
- Tekijä oli tekoaikaan 15-vuotias
- Pahoinpitely oli kosto rehtorin aikaisemmista virkatoimista
 - Oppilaan mukaan rehtori olisi vaikuttanut siihen, että oppilas erotettiin koulusta ilman perustetta eikä oppilas enää päässyt palaamaan ko. kouluun

Syytteet:

- Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen nuorena henkilönä
- Pahoinpitely nuorena henkilönä

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomio

- Entinen oppilas tuomittiin virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta ja pahoinpitelystä nuorena henkilönä
 - 3 kuukaudeksi ehdolliseen vankeuteen, koeaika päättyy 10.12.2020
 - Valvonta-aika 1 vuosi 3 kuukautta, joka päättyy viimeistään kun ehdollisen vankeuden koeaika loppuu
- Tuomitut vahingonkorvaukset ja oikeudenkäyntikulut
 - Ansionmenetyksestä ja sairaanhoitokuluista 1 811,61 € viivästyskorkoineen
 - Pilalle menneestä paidasta, kivusta ja särystä ja muusta haitasta sekä traumaperäisestä stressihäiriöstä 3 350 € viivästyskorkoineen
 - Oikeudenkäyntikuluja 1 618,20 € viivästyskorkoineen

Sovittelu

- Väkivalta- ja omaisuusrikoksia on mahdollista yrittää ratkaista sovittelulla oikeusprosessin välttämiseksi
- Jotta sovittelu voidaan aloittaa, pitää teon olla myönnetty
- Sovittelu on mahdollista myös alle 15-vuotiaiden tekemissä rikoksissa
- Sovittelu on vapaaehtoista ja maksutonta ja edellyttää aina molempien osapuolten suostumusta
- Suostumuksen voi peruuttaa missä tahansa sovittelun vaiheessa

Sovittelu

- Sovittelua koskevan aloitteen voivat tehdä rikoksesta epäilty, uhri, alaikäisen huoltajat, poliisi tai syyttäjä
- Sovittelualoite tehdään sovittelutoimistoon, joka arvioi asian soveltuvuuden sovitteluun ja tekee lopullisen päätöksen sovittelun aloittamisesta
- Mikäli rikoksen osapuolet päätyvät sovintoon, sovittelija laatii siitä osapuolia sitovan kirjallisen sopimuksen, jonka molemmat osapuolet allekirjoittavat (alaikäisen osalta myös huoltaja)
- Saavutettu sovinto johtaa pääsääntöisesti siihen, että asian käsittely viranomaisessa päättyy
- Rikosasioiden osalta sovintoratkaisu lähetetään tiedoksi myös poliisille ja syyttäjälle
- Sovittelutoimisto seuraa sopimuksen täyttymistä

Mitä OAJ:n jäsenilleen ottama oikeusturvavakuutus korvaa?

- Omia ja vastapuolen asianajo- ja oikeudenkäyntikuluja
- Työ- ja virkasuhteeseen liittyvissä riita- ja rikosasioissa (tuottamukselliset rikossyytteet)
- Vakuutus tulee voimaan 6 kk:n kuluttua OAJ:n jäsenyyden alkamisesta
- Ei korvaa, jos
 - Vakuutetulle vähäinen merkitys
 - Virallisen syyttäjän syyte koskee tahallista tekoa (mm. pahoinpitelyrikokset) tai törkeää huolimattomuutta

Mitä OAJ:n jäsenilleen ottama oikeusturvavakuutus korvaa?

- Jos käyttää OAJ:n ohjaamana ulkopuolista lakimiestä, korvausmäärä 20 000 euroa, muuten 7000 euroa
- Omavastuu oikeudenkäyntikuluista on 15 %, jos OAJ:n juristien ohjaamana, muuten 20 %
- Kuitenkin vähintään 200 euroa
- Vakuutuksen käyttäminen edellyttää aina liiton puoltoa

Mistä apua?

Jäsen

Oma työnantaja

Luottamusmies

**TSV, LM, PLM,
yhteysopettaja**

Alueasiamies

Oma yhdistys

OAJ:n toimisto

Lakimiesten jäsenpalvelut

- Puhelinpalvelu ma–pe klo 10–11 ja klo 14–15
- Yhteydenottolomake, sähköposti
- Työ- ja virkasuhteisiin liittyvät lakiasiat (neuvonta, selvittely ja valmistelu)
 - Irtisanomiset, osa-aikaistamiset ja lomautukset
 - Määräaikaisuudet
 - Työ- tai virkasuhteen ehtojen muuttaminen
 - Palkkavaatimukset/palkan takaisinperintäasiat
 - Vastuukysymykset, rikosasiat
 - Eläke- ja sosiaaliturva-asiat
 - Muut lakiasiat
 - Oikeusturva- ja vastuuvakuutusasiat

Kiitos mielenkiinnosta!

erkki.mustonen@oaj.fi